

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 6. listopada 2023.

Analiza presude

Mesić protiv Hrvatske (br.2.)
zahtjev br. 45066/17
presuda

**nema povrede čl. 8 Konvencije – pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života
(pravo na čast i ugled)**

***Podnositelju nije povrijeđeno pravo na čast i ugled
jer su domaći sudovi postigli pravičnu ravnotežu između tog njegovog prava i
prava informativnog portala na slobodu izražavanja***

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) donio je 30. svibnja 2023. presudu kojom je utvrdio da podnositelju zahtjeva nije povrijeđeno pravo na privatni život zajamčeno člankom 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Internetski informativni portal Dnevno hr. objavio je 17. veljače 2015. članak pod nazivom „*Cvitan mora optužiti Mesića – ili netko mora dignuti optužnicu protiv njega i Bajića*“. Članak se odnosio na kupnju oklopnih vozila od finskog trgovačkog društva *Patria* za potrebe Hrvatske vojske, istragu koju su vodile finska, austrijska i hrvatska nadležna tijela vezano uz navedenu kupoprodaju za koju se sumnjalo da je obavljena uz određene koruptivne radnje (davanje i primanje mita), te podnositeljevu ulogu u navedenoj kupnji. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je članak upućivao na to da je on, tijekom obnašanja dužnosti Predsjednika Republike Hrvatske sudjelovao u kriminalnim aktivnostima vezanim uz nabavu tih oklopnih vozila. Članak je upućivao na to da su, s obzirom na finsku optužnicu kojom su dva zaposlenika trgovačkog društva *Patria* optužena za obećavanje ili davanje mita podnositelju zahtjeva i direktoru jednog hrvatskog trgovačkog društva i činjenicu da su ti optuženici proglašeni krivima za ta kaznena djela, hrvatska tijela kaznenog progona, odnosno Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, bila dužna provesti istragu o podnositeljevoj ulozi u tom slučaju i podnijeti optužnicu protiv njega. U uvodnom dijelu članka autor je naveo da je u svibnju 2014. telefonski razgovarao s finskim javnim tužiteljem, koji mu je potvrdio da je hrvatskim tijelima kaznenog progona poslao određene dokumente o istrazi koja je provedena u Finskoj.

Podnositelj zahtjeva podnio je protiv društva koje upravlja informativnim portalom Dnevno hr. tužbu za naknadu štete tvrdeći da su sljedeći navodi u spornom članku netočni te da su naštetili njegovoj časti i ugledu:

(i) „*Stjepan Mesić primio [je] mito od 630.000 eura od ljudi koji su za davanje mita upravo osuđeni*”

(ii) „*[u] međuvremenu, [dva menadžera] Patrije ..., koje optužnica izravno tereti da su ... dali mito Stjepanu Mesiću i direktoru [hrvatske tvrtke] osuđeni su na [kaznu zatvora u trajanju od] godinu i osam mjeseci zbog davanja mita za prodaju oklopnih vozila Hrvatskoj*”

(iii) „*zajednička istraga nedvojbeno je ustanovila da su Mesić i [direktor hrvatske tvrtke] sudjelovali u kriminalnim aktivnostima.*”

Općinski građanski sud u Zagrebu odbio je 31. prosinca 2015. tužbeni zahtjev podnositelja i naložio mu da tuženiku plati troškove postupka. Županijski sud potvrdio je prvostupanjsku presudu. Ustavni sud odbio je podnositeljevu ustavnu tužbu.

Pred Europskim sudom podnositelj zahtjeva isticao je povredu članka 8. Konvencije smatrajući da su domaći sudovi odbijanjem tužbe za naknadu štete propustili zaštititi njegov ugled i čast. Tvrdio je da su tri navoda u spornom članku koji upućuju na to da je zajedničkom istragom nedvojbeno utvrđeno da je on sudjelovao u kriminalnim aktivnostima i da je primio mito činjenične izjave koje su ozbiljno narušile njegov ugled i diskreditirale ga u očima javnosti prikazujući ga kao nemoralnu osobu i kriminalca. Naveo je da je zbog tih navoda bio izložen ismijavanju od strane javnosti i raznih državnih dužnosnika.

Europski sud je prvo odbio prigovor zastupnice da podnositelj nije pravilno iskoristio ustavnu tužbu, inače učinkovito domaće pravno sredstvo. Europski sud je utvrdio, da iako se podnositelj u svojoj ustavnoj tužbi nije izričito pozvao na povredu prava na čast i ugled, odnosno na čl. 8. Konvencije ili čl. 35. Ustava Republike Hrvatske, praksa Ustavnog suda pokazuje da je taj sud odlučivao u meritumu i u predmetima u kojima se podnositelji ustavnih tužbi nisu izričito pozvali na konkretno ustavno pravo, ali se iz sadržaja ustavne tužbe moglo zaključiti da se njihovi prigovori odnose i na to pravo. Europski sud je već u brojnim predmetima protiv Hrvatske utvrdio da pravilo da Ustavni sud ispituje samo one povrede ustavnih prava koje su istaknute u ustavnoj tužbi nije apsolutno (*Lelas protiv Hrvatske*, br. 55555/08, stavak 49., 20. svibnja 2010.)

Odlučujući u osnovanosti zahtjeva, Europski sud je ponovio da čl. 8 Konvencije jamči pravo na ugled i čast kao dio prava na poštovanje privatnog života (*Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)* [VV], br. 40660/08 i 60641/08, stavci 95. – 99., ECHR 2012; *Axel Springer AG protiv Njemačke* [VV], br. 39954/08, stavci 82. – 84., 7. veljače 2012.). Naime, ugled i čast osobe, čak i ako je kritika osobi upućena u kontekstu javne rasprave, čine dio njezina osobnog identiteta i psihološkog integriteta i stoga su obuhvaćeni njezinim privatnim životom. Da bi članak 8. Konvencije bio primjenjiv, napad na ugled osobe mora doseći određenu razinu ozbiljnosti i biti takav da dovodi u pitanje osobno uživanje prava na poštovanje privatnog života (*Delfi AS protiv Estonije*¹ [VV], br. 64569/09, stavak 137., ECHR 2015; *Medžlis Islamske Zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine*² [VV], br. 17224/11, stavak 76., 27. lipnja 2017.).

¹ Sažetak presude dostupan je na [hrvatskom jeziku](#).

² Sažetak je dostupan na [hrvatskom jeziku](#).

Uzimajući u obzir da su tri navoda u spornom članku upućivala na to da je zajedničkom istragom nedvojbeno utvrđeno da je podnositelj zahtjeva sudjelovao u kriminalnim aktivnostima i da je primio mito, te da je sporni članak objavljen na internetskim stranicama portala Dnevno.hr dostupnim široj javnosti, Europski sud je smatrao da je taj članak mogao ozbiljno narušiti podnositeljev ugled i diskreditirati ga u očima javnosti. Stoga je zaključio da su predmetne tri izjave dosegle potrebnu razinu ozbiljnosti za primjenu članka 8. Konvencije.

Ističući važnost novinara kao „čuvara javnog interesa“ (*watchdog*) i njihovog izvještavanja kao i pravo javnosti da sazna informacije od javnog interesa, Europski sud je naglasio da sloboda izražavanja obuhvaća „dužnosti i odgovornosti“. Novinari trebaju postupati u dobroj vjeri i na temelju točne činjenične osnove te pružati „točne i pouzdane“ informacije. Mediji mogu biti oslobođeni svoje obveze provjeravanja činjeničnih izjava koje kleveću privatne osobe samo ako za to postoje posebni razlozi. Postojanje takvih razloga ovisi o naravi i stupnju dotične klevete i mjeri u kojoj su mediji mogli razumno smatrati da su njihovi izvori pouzdani u pogledu tih navoda.

U predmetima poput ovog glavno je pitanje je li država, u kontekstu svojih pozitivnih obveza na temelju članka 8. Konvencije postigla pravednu ravnotežu između prava pojedinca na zaštitu ugleda i prava druge strane na slobodu izražavanja zajamčenog člankom 10. Konvencije (*Von Hannover (br. 2)*, stavak 98.). Kada su nacionalne vlasti odvagule interese o kojima je riječ u skladu s kriterijima utvrđenima u sudskoj praksi Europskog suda, potrebni su snažni razlozi da Sud vlastitim stajalištem zamijeni stajalište domaćih sudova (*Bédat protiv Švicarske*³ [VV], br. 56925/08, stavak 54., ECHR 2016).

U okolnostima ovog predmeta, Europski sud je temeljem sljedećih kriterija odvagunuo prava podnositelja temeljem čl. 8. i prava internetskog portala temeljem čl. 10. Konvencije:

1. *Doprinos spornog članka raspravi od općeg interesa;*
2. *Koliko je podnositelj bio poznat;*
3. *Način pribavljanja informacija i njihovu istinitost.*

Primijetio je da su domaći sudovi uzeli u obzir relevantne kriterije utvrđene u njegovoj sudskoj praksi za uspostavljanje ravnoteže između slobode izražavanja i prava na temelju članka 8. Konvencije (uzeli su obzir je li članak doprinio raspravi o pitanju od javnog interesa, koliko je podnositelj poznat javnosti te su ocijenili način pribavljanja informacija i njihovu istinitost).

Europski sud je prihvatio ocjenu domaćih sudova da se sporni članak nedvojbeno odnosio na pitanje od javnog interesa te istaknuo da temeljem Konvencije postoji vrlo malo prostora za ograničenje rasprave o takvim pitanjima (*Kılıçdaroğlu protiv Turske*, br. 16558/18, stavak 52., 27. listopada 2020.). Uloga mediji kao „čuvara javnog interesa“ postaje posebno važna kada je istraživačko novinarstvo jamstvo da se vlast može pozvati na odgovornost za njezino postupanje.

U odnosu na kriterij koliko je podnositelj zahtjeva poznat javnosti, Europski sud je ponovio da su granice prihvatljive kritike šire kad je riječ o političaru nego kad je riječ o privatnoj osobi. Za razliku od privatne osobe, političar se neizbježno i svjesno izlaže pomnom ispitivanju svake svoje riječi i djela i od strane novinara i od strane šire javnosti i, sukladno

³ Sažetak je dostupan na [hrvatskom jeziku](#).

tome, mora imati veći stupanj tolerancije na kritiku. To je posebno primjenjivo u ovom predmetu jer podnositelj zahtjeva nije bio običan političar, već predsjednik države, a članak se nije odnosio na njegov privatni život, već na njegovo postupanje u obavljanju njegovih službenih dužnosti.

Analizirajući sadržaj spornog članka, Europski sud je istaknuo da su domaći sudovi ispravno sagledavali članak u cjelini, a ne samo tri izdvojena navoda za koje je podnositelj tvrdio da su povrijedila njegovu čast i ugled. Posebno su važna dva posljednja odlomka članka iz kojih pažljivi čitatelj može razaznati da navod iz optužnice da je podnositelj zahtjeva bio primatelj mita nije utvrđen zbog nedostatka dokaza. Stoga je Europski sud zaključio da članak u cjelini ima dostatnu činjeničnu osnovu, kao što su utvrdili i domaći sudovi.

Ujedno, Europski sud je primijetio kako novinar u spornom članku nije tvrdio da je podnositelj primio mito već je prenio informaciju koju je dobio od finskog javnog tužitelja da su u Finskoj osuđene osobe za koje se vjeruje da su podnositelju dale mito. Gledajući sporni članak kao cjelinu, Europski sud je zaključio da se ne može smatrati da je taj članak nedvojbeno prikazao podnositelja kao počinitelja bilo kakvog kaznenog djela.

Konačno, Europski sud je naveo da su pravo medija na informiranje javnosti i pravo javnosti na primanje informacija suprotstavljene jednako važnom pravu podnositelja zahtjeva na pretpostavku nedužnosti i zaštitu njegova privatnog života, ali da se stupanj preciznosti za utvrđivanje osnovanosti kaznene prijave od strane nadležnog suda teško može usporediti sa stupnjem preciznosti kojeg bi se novinari trebali pridržavati pri izražavanju mišljenja o pitanjima od javnog interesa (*Bédat protiv Švicarske*, stavak 55, [Broza protiv Njemačke](#), br. 5709/09, stavak 48., 17. travnja 2014.).

Imajući u vidu gore navedeno, Europski sud je utvrdio da nema razloga odstupiti od odluka domaćih sudova kojima je uspostavljena potrebna ravnoteža između prava podnositelja zahtjeva na poštovanje njegova privatnog života i prava informativnog portala na slobodu izražavanja. Sto age s pet glasova naspram dva⁴ utvrdio da podnositelju zahtjeva nije povrijeđeno pravo na privatni život zajamčeno čl. 8. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2023. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

⁴ Suci Küris i Ilievski izrazili su suprotstavljeno mišljenje.